

Załącznik B

Synteza w języku polskim i angielskim

Tarliska Górnej Raby
KIK/37

A1 Synteza w języku polskim

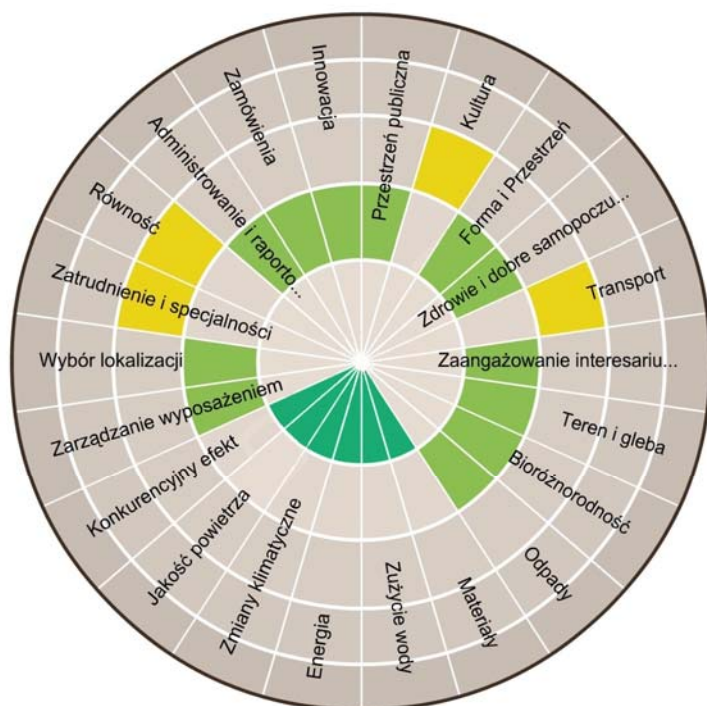
W ramach projektu Tarliska Górnej Raby, na zlecenie Stowarzyszenia Ab Ovo została przez firmę Ove Arup & Partners wykonana wielokryterialna analiza zrównoważenia Projektu. Zakres etapu pierwszego opracowania, wykonany w roku 2013 obejmował dwa zasadnicze, wzajemnie przenikające się komponenty:

- ewaluację wykonalności założonych rezultatów projektu, będącą narzędziem monitorowania celów projektu pod kątem spełnienia wymogów formalnych.
- wielokryterialną analizę i ocenę zrównoważenia projektu metodą SPeAR, będącą narzędziem zarządczym, pozwalającym dostarczyć Inwestorowi informacji na temat aktualnego poziomu zrównoważenia Projektu i umożliwić optymalizację w kolejnych stadiach jego realizacji.

Planowane jest powtórzenie analiz w roku 2016 aby uzyskać obraz projektu na jego ukończeniu.

Przeprowadzona w 2013r analiza pozwala określić, że działania wykonywane w ramach Projektu są zgodne z celem ogólnym i celami bezpośrednimi, a także z przewidywanym wpływem Projektu. Realizacja celów Projektu postępuje.

Poniższy diagram przedstawia wyniki oceny SPeAR w roku 2013.

Najlepiej Najgorzej

SPeAR®

ARUP

14 October 2013 | © Arup 2013. SPeAR is a Registered Trademark of Arup Group Ltd

Poniżej przedstawiono syntezę najważniejszych wyników analiz.

Silne strony Projektu

Celem projektu jest zwiększenie bioróżnorodności i wzmocnienie warunków bytowania dla chronionych gatunków i siedlisk. Cele te są konsekwentnie realizowane, a wpływ rezultatów prac na obszar projektu jest monitorowany przez naukowców z IOP PAN w Krakowie.

Przeгляд wykazał bardzo dobrą koordynację działań oraz duże zaangażowanie koordynatora projektu, efektywne i ekonomiczne wykorzystanie zasobów i środków. Zostało to również potwierdzone przez raport ekspertów ze Szwajcarii.

Sposób realizacji działań w projekcie wynikający z przyjętej metodyki daje duże oszczędności czasu i środków finansowych w porównaniu z dotychczas stosowanymi w regionie metodami utrzymania rzeki (techniczne budowle do zabezpieczenia rzeki).

Aspekty takie jak kwestie związane z zasobami i ochroną wód, powietrza, użyciem materiałów, zużyciem energii i zabezpieczeniem przed wpływem zmian klimatycznych można uznać za wzorcowe przykłady realizacji przy wykonywaniu tego typu projektów.

Projekt jest w trakcie realizacji, z tego względu nie jest możliwa jeszcze kompletna ocena niektórych deklarowanych rezultatów projektu. W kilku aspektach z tego względu nie przyznano najwyższych ocen. Już teraz widać jednak potencjał do tego żeby aspekty takie jak innowacja, bioróżnorodność, czy zarządzanie i raportowanie również uznać za wzorcowe.

Słabe strony Projektu i zagrożenia

W toku przeglądu zauważono, że z punktu widzenia organizacji „non-profit”, jaką jest Stowarzyszenie Ab Ovo, kluczowym aspektem jest zdobycie środków na pokrycie „wkładu własnego”. Może to limitować możliwość zastosowania mechanizmu realizacji projektu w przypadku innych projektów o charakterystyce zbliżonej do przedmiotowego. Jest to istotna kwestia z punktu widzenia trwałości efektów projektu, z których jednym są wytyczne realizacji renaturyzacji i zrównoważonego utrzymania rzek, pomyślane jako platforma do wykonywania tych działań w innych lokalizacjach.

Funkcje koordynatora działań utrzymaniowych oraz etaty strażników rzeki powinny być utrzymane po zakończeniu Projektu. Przeprowadzone wywiady pokazały zgodnie, że istotnym jest, aby osoba pełniąca tę funkcję nie była „ekspertem z za biurka”, ale osobą zarówno z wykształceniem przyrodniczym jak i wiedzą inżynierską oraz dużym doświadczeniem w pracy w terenie. W tym względzie rekomendowane jest osiągnięcie porozumienia z podmiotami administrującymi wodą lub samorządami lokalnymi, aby zapewnić finansowanie działalności strażników rzeki i osoby koordynującej w czasie po zakończeniu Projektu.

Zagrożeniem dla realizacji podobnych projektów może być brak finansowania utrzymania rzek we właściwy sposób, wg proponowanej metodyki, ze względu na niewystarczające zainteresowanie administracji państwowej, brak długofalowego mechanizmu finansowania tego typu projektów w sposób systemowy w skali kraju. Należy tu aktywnie wspierać i promować właściwe działania na wszystkich szczeblach administracji.

Miejsca do uzupełnienia

Kilka z celów Projektu powiązanych z wskaźnikami, których poprawa po wykonaniu renaturyzacji wymaga szeregu lat, nie osiągnęło jeszcze prognozowanych wartości. Są to cele takie jak redukcja temperatury wody, ze względu np. na długi czas rozwoju zadrzewienia brzegów (zacienienie). Istnieje prawdopodobieństwo, że w czasie pozostałym na realizację Projektu nie uda się to. Dlatego rekomenduje się ich weryfikację i ewentualną modyfikację w uzgodnieniu z instytucją finansującą.

Rekomenduje się rozpoznanie możliwych rozwiązań w zakresie gospodarki leśnej na terenie korytarza swobodnej migracji rzeki poza siedliskami chronionymi, jako możliwości

zapewnienia częściowego finansowania działań utrzymaniowych. Należy też sformułować warunki i procedury właściwego przeprowadzania takich prac.

Wnioski końcowe

Na tym etapie można oceniać, że Projekt po zakończeniu działań i finansowania powinien zachować trwałość i przynosił będzie szereg korzyści:

- Odtworzony naturalny charakter doliny rzeki, przekładał się będzie na „samoutrzymanie” rzeki, gdyż możliwe będzie swobodne przemieszczanie (migracja) koryta Raby w ramach szerokiego pasa terenu przeznaczonego na ten cel. Procesy korytowe wspomagane będą przez umożliwiony transport rumowiska z dopływów i jego przemieszczanie wewnątrz koryta.
- Opracowana metodologia utrzymania rzek górskich, oraz edukacja projektantów i administracji różnego szczebla stwarza poważny potencjał do kontynuacji działań utrzymaniowych rzek w nowatorski i przyjazny środowisku sposób.
- Zapewnienie kontynuacji stosowania opracowanej metodyki po zakończeniu projektu na obszarze nim objętym zaplanowano poprzez wpisanie jej jako wytycznej do dokumentu Planu Ochrony dla przedmiotowego obszaru.

Obserwuje się synergię z innymi działaniami w regionie.

Projekt jest w trakcie realizacji i możliwe jest aktywne działanie w aspektach wskazanych jako potencjalne zagrożenia i miejsca do uzupełnienia, tak aby osiągnąć główne cel, czyli odzyskanie podmiotowości rzeki Raby i jej doliny.

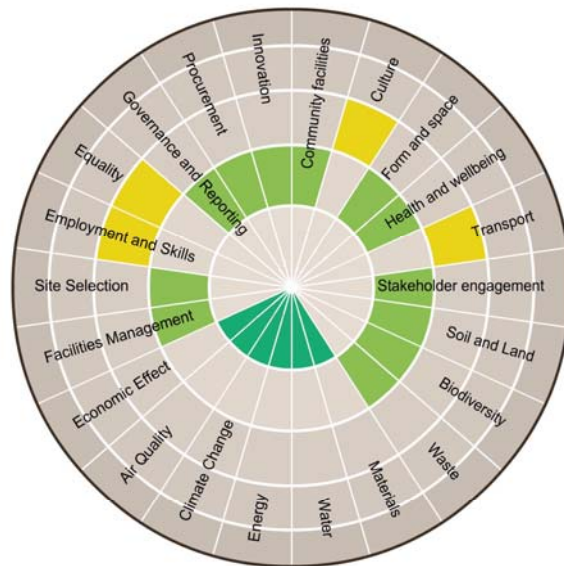
A2 Synteza w języku angielskim

Ove Arup & Partners were commissioned by Stowarzyszenie Ab Ovo to prepare a multicriteria analysis of sustainability of the Upper Raba River Spawning Grounds Project (Tarliska Górnej Raby). The first stage of the study, carried out in 2013 included two essential, interpenetrating components:

- assessment of expected results of the project, as a tool for project goals monitoring from the point of view of meeting formal requirements,
- multicriteria analysis and evaluation of the project sustainability by means of SPeAR method which is a managing tool enabling the presentation to the Client information on the current level of the project sustainability, and enabling project optimisation during next steps of its execution.

To obtain a picture of the project at the last stage, the analysis will be repeated in 2016.

The analysis carried out in 2013 proved that actions taken within the Project were compliant with the project goals, as well as with the expected impact of the Project. Realisation of Project goals is in progress. The diagram below shows the results of evaluation by SPeAR method carried out in 2013.

SPeAR®

ARUP

14 October 2013 | © Arup 2013. SPeAR is a Registered Trademark of Arup Group Ltd

A synthesis of the most important results of the analysis is presented below.

Project Strengths

The aim of the Project is to increase biodiversity and improving habitat conditions of protected species and habitats. The aims are realized consistently and impact of work results is monitored by scientists from IOP PAN (Institute of Nature Conservation of Polish Academy of Sciences) of Cracow.

The review showed very good coordination of actions and deep involvement of the project coordinator, effective and economic usage of resources and means. This was confirmed also in the report from experts from Switzerland.

The conduction of activities within the project, resulting from the accepted methodology has given big savings in terms of time and money when compared with methods of river maintenance traditionally applied in the region (use of technical structures in river protection).

Such aspects as: resources and protection of water, air, materials usage, energy consumption and climate change resilience may be regarded as model examples of realisation for similar types of projects.

The Project is still ongoing and this makes a complete evaluation of the declared results not possible to do. Due to that in some aspects the highest estimations have not been given. Only now it is clear that innovation, biodiversity, managing and reporting can be regarded as model aspects.

Project weaknesses and threats for the Project

During the review it has been observed that from the point of view of a „non-profit” organisation, such as Stowarzyszenie Ab Ovo, a key aspect is obtaining funds to cover “own contribution”. It may create limitation for use of the mechanism of project execution for other similar projects. This is essential from the point of view of project effects sustainability. Some of these effects are guidelines for environment restoration and sustainable river

maintenance, which have been established as a platform for the similar activities in other locations.

Roles of a river maintenance coordinator and river guards should be sustained after the Project finish. Interviews held showed without doubts that a person in one of the above roles should not be an „expert from behind the desk”. It is quite essential that he/she should have both: education in natural sciences and knowledge of engineering, with strong fieldwork background. Regarding that aspect, it is recommended to achieve agreement with water administration bodies or local authorities to ensure funds for the river guards and the coordinator work after the Project completion.

A threat for similar projects execution might be lack of funds for proper river maintenance according to the proposed methodology, due to insufficient involvement from state authorities side and lacking long-term mechanism of such projects financing in comprehensive way in scale of the entire country. Proper activity on all administration levels should be actively supported and promoted.

Items to be completed

Some of the Project goals related to the indicators, improvement of which after environment restoration demands a number of years, have not reached the expected values. The aims are: water temperature reduction - due to a long time of growing trees along the river banks (shadowing). It is probable that during the remained time to the Project ending it will not be reached. Therefore the aims are recommended to be verified and possibly modified in agreement with a funding institution.

It is recommended to recognize possible solutions for management of forested areas in the river free migration channel (with exception of protected habitats) as a possibility of partial funding of river maintenance activities. Conditions and procedures of proper work execution should be defined.

Final Conclusions

At that stage it may be stated that after the end of project activities and funding, the effects should stay sustainable and will bring a number of benefits:

- The restored natural character of the river valley will translate into „self-maintenance” of the river due to free migration of Raba river channel within a wide and determined corridor. River channel processes will be supported by rubble transport from tributaries and its movement inside the river channel.
- The prepared methodology of mountain rivers maintenance and educating designers and staff at different administration levels creates important potential for river maintenance activity in innovative and environmental-friendly way.
- Ensuring that the methodology of river maintenance will be used in the project area after the Project is finished, will be done by registering it as a guideline in the document of Protection Plan for the area.

Synergy with other actions taken in the region has been observed.

The Project is continuing, and it is possible to take actions within aspects highlighted as potential threats or issues to be completed to achieve a main goal which is regaining subjectivity of Raba river valley.